

KENT İLETİŞİMİNDE SANATSAL AYKIRILIK: GRAFFİTİ

Öğr. Gör. Tülin CANDEMİR

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü
tcandemir@akdeniz.edu.tr

İnsanların toplu yaşam alanı için oluşturdukları kentlerin, kendilerinden uzaklaşması ve sorunların çoğalması yeni ve farklı ifade şekillerinin doğmasına neden olmuştur. Modern kent anlayışı kaotik yapısı ile insanları birbirinden koparmış ve yabancılaştırmıştır. Kentin iletişim yapısını; bireylerin içinde yaşadığı ortamlardaki sorunlarını dile getirme şekli, legal veya illegal olarak kendini göstermektedir. Bunlardan biride bir kent sanatı olarak doğan grafiti; kendini anlatma, psikolojik rahatlama, yaratıcılık sergileme yolu olarak ifade edilebilir.

“Yunan graphein (yazmak)’tan gelen, düz bir yüzeye resimler veya çizimler demek olan ve İtalyanca sgraffio (scratch-karalamak)’dan türeyen Grafiti (sgraffiti), temel olarak antik Roma mimarisinde bulunan işaretlere (Marks) atıf yapar.” (Manco, 2006: 9)

“Grafito (çoğulu Grafiti), spontane bir anlatım biçimi halinde stilize edilmiş insan figürleri, çeşitli yazılar ve renklerdir, özellikle kent sokaklarında uygulanır... (Soycan, 2008: <http://celalsoycan.blogspot.com>)

Grafiti hareketi hem yıkıcı hem de yaratıcıdır. Biçimiyle kurumsal olana, geçiciliğiyle yerleşik olana bir muhalefeti ve modern kültüre getirdikleri radikal yorumları ile dikkati çeker. Grafitinin gelişimi; tarihsel olarak mağara duvarlarına çizilen şekillerden Pompei’deki duvar yazılarına ve eski Mısır dönemindeki yazılara kadar uzandığı düşünülmektedir. 20. yüzyılda, Amerika’da özellikle New York’da doğan grafiti, politik eylemciler ve sokak çetelerinin seslerini duyurmak ve kendi bölgelerinin sınırlarını çizmek için duvarlar üzerin de kullandıkları bir ifade biçimi idi.

“... Avrupa’da ise grafiti; 1940’lı yıllar, II. Dünya Savaşı günlerine denk gelmektedir. Almanya’yı Doğu ve Batı şeklinde ikiye bölen Berlin Duvarı’nın her iki yanı protest kişilerce boyanarak, yazı ve sloganlarla bezendi. 1960’lı yıllarda ABD’nde politik grupların görüşlerini duyurmak için bu yöntemi tercih etmesi, gençlerden oluşan sokak çetelerinin, kendi denetimleri altındaki alanları belirlemek için duvar yazılarını kullanmasına yol açtı. Ardından bağımsız bireyler grafitiyi geliştirdi. Sosyal içerikli iletiler dışında, bireysel seçimleri de yansıtmaya başlayan grafitiler giderek renklendi. 1970’lere gelinirken, bu görsel uygulama, şehir duvarlarından tren ve metro duvarlarına geçti, New York’tan ABD’nin tümüne yayıldı.” (Wikipedi, 2008: <http://tr.wikipedia.org>)

1980’li yıllardan sonra grafiti kültürü yayılırken, uygulama açısından sadece mesaj vermek yerine görselliğini de öne çıkmaya başladılar. Özellikle aynı yıllarda Paris’te, protest sanatının ekollerinden Art Nouveau ve Art Deco dekoratif geleneği ile farklı faktörler bir araya gelmesiyle grafiti yeni bir boyut kazandı. Merkezi New York olan grafiti; “şehir duvarlarından metrolara, yani underground'a inmesi TAKI-183 takma adıyla tanınan Yunanlı bir gencin oradan oraya haber taşıırken sprej boyalarla metroların üzerine adını yazmasıyla başlamıştır.” (Elçin, 2008: <http://www.webhatti.com>)

80’li yıllarda ise grafiti uygulamalarında mesajın yanı sıra teknik açıdan farklılıklar ve yeni gelişimler gözlemlenir.

“Stensil sanatçıları, popüler kültür imajları ve halka açık objelerin sanat olabileceğine dair Dada ve Pop’un fikrini benimsemiştir. 1950’ler ve 60’ların sonlarının kültürel fenomeni Pop sanatı, ‘yüksek sanat’ ayrıcalığını ve avangard iddialarını reddetti. Onun ikonografisi, sanat arasındaki mesafeyi kısaltmayı amaçladı ve kimi zaman övgü ve yergisiz veya sosyal eleştiri olarak imajların kişisel olmayan sunumuydu... İngiliz sanatçı Banksy tarafından yapılan resimlerde, şehir konseyi ilanlarını ti’ye alan mesajlara yer vermiştir...” (Manco, 2006: 12)

Stensil (duvar baskısı); resmin şablonu çıkartılarak sprej boya ile içinin doldurulmasından oluşur. Onun kurucuları ve yenileyicilerinden biri Blek le Rat’tı. 1960’lı yıllarda grafiti kavramı; ‘hip-hop’ veya ‘New York stili’ ile özdeşleşmiş olup ilk etiketler, ad veya takma isimler olarak görülürler. Bu kapsamda; “Grafitinin genel olarak beslendiği felsefe hip-hop kültürüdür. Hip-hop kültürünün ortaya çıkmasında özellikle Bronx ve Queens gibi dış mahallelerde uygulamaya konulan sosyal konut projelerinin etkisi büyüktür. Devasa konut alanlarında yaşamak bu bölgede oturanlarda zamanla hızlı bir kimlik kaybı ve tecrit hissi yarattı. Hüküm süren kronik yoksulluk ve işsizlik şiddeti, uyuşturucu kullanımını ve bölgeye hâkimiyete yönelik çete savaşlarını da beraberinde getirdi. Sosyal yaşamda varlığını sürdüren fiziksel şiddet, ırk ayrımı ve Vietnam Savaşı sonrası travmalara tepki olarak bir ifade aracı olarak hip-hop kültürünün doğmasına sebep oldu.” (Güneş, 2007: 39)

“Hip-hop grafiti; yazıdan-harften gelişirken, stensil grafitinin büyük kısmı esasen ikonografik ya da piktografiktir. İmaj bakımından kısaltmalı süreç sanatçıyı bir düşüncenin esasına odaklar. Bu şekilde, tek başına ikonik çizimler ortama uyar.” (Manco, 2006: 16)

90’lı yıllarda grafiti kültürü, küreselleşmenin getirmiş olduğu olguların endüstrileşmesi nedeni ile sanatçıların müze ve galerilerin dışında kalıp sokağa karşı ilgiyi artırmıştı. Grafiti, rap, hip-hop kültürünü uyum içinde birleştirerek gelişirken, kendine özgü giyim tarzı, yaşam tarzı ve literatür oluşturur. Örneğin; grafiti yapanlara ‘write’ (yazıcı), ‘tag’ writer’in takma ismi- imzası, ‘walls’ duvar çalışması gibi kelimeler üretilmiştir. Hayatla bütünleşmiş bir sanat ve

kültür ifadesi olarak grafiti, kentin duvarlarını bir tuvalmiş gibi gören, son zamanların en etkili ve önemli halk sanatı olmuştur. Grafiti kendi içinde gelişim göstermiştir; “Bu gelişim sonucunda *"tag"* adı verilen grafiti yazarları imzalarına semboller, ilgi çekici resimler eklenmeye başlamış. Zamanla kullanılan harflerin boyutları büyümüş, harflerin içi desenlerle süslenmeye başlanmış, herkes kendi yazım tarzını belirlemiş ve kendine has renkleri kullanmış, hatta durum giderek kaligrafi sanatının bir yansımasına dönüşmüştür.” (Wikipedi, 2008: <http://tr.wikipedia.org>)

İnsanların kendi adını ama çoğunlukla kendisine seçtiği başka bir adı, lakabı, benzetmeyi kentin duvarlarına yazması; grafitiyi kentin temel sorunlarından birisi olarak karşımıza çıkarıyor. Bu da bireylerin kalabalık içinden sivrilme, kendini duyurma ihtiyacı olarak ifadelendirilir.

“Dünya çapında dalga dalga yayılan neo-liberal politikaların dayattığı iktisadi ve sosyal koşullar, zaman ve mekan farkı tanımaksızın tüm metropollerini toplumsal ve kültürel kutuplaşmaya doğru götürmektedir: bir yanda giderek zenginleşen küresel-kozmpolit bir zümre, diğer yanda sürekli fakirleşen, fakirleştikçe kendi içinde ırk, dil, din kümelerine bölünen yerel kalabalıklar... (Öncü-Weyland, 2005: 10)

Bu sosyal ve kültürel değişimler bireyleri psikolojik anlamda arayış, haykırış, dışavurum olarak kendini göstermektedir. “Kentlerin en büyük sorunu kenar sokaklarında yaşayan göçmenlerdir. Şehrin işgücü içerisinde yer alırlar; bir “ghetto”da yaşayabilirler veya banliyölere yerleşebilirler; fakat her ne olursa olsun bir kere şehre gelmiş bulunmaktadırlar.” (Yörük, 2006: 200)

“Metropolitan insan, olağandışı fazla dürtüye (stimulation) sahiptir ve kendisini kökünden kopararak dışsal çevredeki etkenlere karşı koruyan bir mentalite geliştirir. Bunun anlamı, kalbiyle değil kafasıyla hareket etmesi gerektiğidir. Kentsel ortamın uzmanlaşmasıyla pek çok istikamette uzanan entellektüelite, kentin karakteristiğidir.” (Weber, 2003: 40)

Kentin kaosundan bir parçada olsa kendilerini uzaklaştıran Grafiti sanatçıları; yaşadıkları metaforu, çalkantıları, isyanları bir dinamizmle grafiti çalışmalarına aktarırlar. “Geleneksel duvar yazısı sanatçıları, çalışmalarında püskürtme boya kullanırken, "sokak sanatçıları", buğday macunlaması, etiketler, stensil (şablon), grafiti ve mozaik çini gibi farklı araç ve teknikleri uygulamaktadır. Kaçak olarak yapılan stensil ve grafitilerin çok hızlı yapılması gerekiyor, aksi halde yazıcının yakalanma tehlikesi mevcut. Eylemi yapan yazıcının bilinmemesi onu gizemli hale getiriyor. Yazıcılar, seçtikleri isim ve motiflerle kendilerini ifade ediyorlar. Sokak sanatı, muhalif kaynaklı (örneğin hükümete veya "resmi" sanata karşı

olan) sanata atıfta bulunmasına rağmen, kamu alanında -yani sokaklarda- uygulanan her türlü "sanatı" içermektedir.” (Güneş, 2008: <http://ebenzin.blogspot.com>)

Özel ve kamu mülkiyetine ait duvarlara yapılan grafiti kanunlara takılır, çoğu zaman silinip yok edilir ve kişilerde cezalandırılır. Bunları bilen Grafiti ustalarından Banksy şöyle özetliyor; ‘Yakalanma kokusunun ortaya çıkardığı adrenalin, şehir gri ve sönük duvarlarını ‘özgürce’ renklendirmenin ve sanatını açık alanda yüz binlerce paylaşmanın verdiği haz, pipolu ressam pozlarına girmeden sokak sanatı icra etmenin gururu...’

Banksy’ın yaratım felsefesi; savaşlar ve küreselleşme politikalarından biri olan tüketim toplumu üzerine idi. Mesajlarını espirili, sivri, politik ve düşündürücü kompozisyonlarla iletmekti. Grafiti ile ilgilenen tüm sanatçılarda mesaj kaygısı, aktivizm veya gelişmiş görsellik öne çıkmaktadır. Grafiti’ye geleneksel sanata alternatif olarak üreyen bir sanat anlayışı ‘Culture Jamming’ deniliyor. İletmek istedikleri düşünce; çağdaş sanat, bir galeriden diğerine taşınırken sokak sanatı durağan olmasına rağmen geniş kitlelere seslenmekte olduğudur. Amaç; para değildir, mesajın yanı sıra artistik kaygıların yanında insanlara neler hissettirdiği ile ilgilenmektedir.

“Sokak sanatı, canlı ve özgün yüzlerinden biridir Modern kent kültürünün. Bir kentsel eylem olarak belirir ve gelişimi mekanın plansız deneyimi olarak tanımlanabilir. Bu eylem, kentin yaşayan alanının görsel elemanlarından biridir. Çünkü bu görüntüler şehirde yaratılan ortak deneyimlerin, değerlerin ve tatmin edilmemiş arzuların izleridir.” (Lorri, 1999: 113)

“Duvarları dolduran ‘sıfır mesaj’ , artık 1968’deki kentsel isyanın dönüşen dalgası halinde yeni bir gövde oluşturuyordu: Grafiti !... Baudrillard bu olguya ilişkin şöyle yazıyordu: “Kod kendi bölgesi içinde alt edilmeli, kendi silahıyla vurulmalı, kendi mantığı kendisine karşı kullanılmalı, kendi göndergesel olmama durumu aşılmalıdır; şeyleri, gidebilecekleri en uç noktaya yani doğal bir şekilde tersine çevrildikleri ve çöküp gittikleri noktaya kadar götürmek gerekmektedir.” (Baudrillard, 2002: 85)

Grafiti; göstergeler düzenine karşı olarak yaptığı saldırıdan, her türlü bildirişimden, iletiden arındırılmıştır. Bu durumuyla da plastik sanatlar için bir olanak sunar. Kapsadığı dünyayı, olguları, zihni, tarihi, zamanı ve mekânı, sınıflı toplumu ve meta üretiminin/ değiş tokuşunun verili değerleri ve kurguları dışında kalarak yeni imajlar oluşturur.

“Grafitinin genel olarak illegal (yasadışı) bir uygulama olması, bu konuda yasa eksiklikleri, tarihsel eserler, özel konutlar dahil, herhangi birçok yerin rastgele boyanarak grafiti zemini kabul edilip uygulama yapılması, grafitiye bakış açısının ağırlıklı vandalizm olarak kabul edilmesinde rol oynamış, uygulayanlar hakkında yasal işlemler yapılmıştır.” (Wikipedi, 2008: <http://tr.wikipedia.org>)

“Sokak sanatı şehir topraklarının standartlaştırılmış düzenini reddeder... Onlar kamusal alanı kitlesel iletişim için bir platform olarak kullanırlar. Kamusal alanı arzuları doğrultusunda korunma, sahiplenme ya da aidiyet için şekillendirirler... Nancia bu durumu “şehrin tüm çizgilerini yeniden çizmek” şeklinde açıklar. Bu çizgiler, legal ve politik sınırların ve haritada görünen sınırlardan farklıdır. Kamusal alana yapılan bu saldırı, sosyal olarak kabullenilmiş kanalları istila ederek otoriteye meydan okumanın bir yoludur.” (Tanglay, 2008: www.edebiyatankara.org)

Almanya'nın sokaklarına ve caddelerine ünlü sanatçılar tarafından yapılan 3 boyutlu grafitiler güzelliği olduğu kadar enteresanlığı ile de insanların beğenilerini topluyor. Grafiti bu anlamda dünyada Hugo Martinez, Bozo Texino, Taki 183 gibi isimlerin ünlenmesine yol açtı. Grafiti yapanlar kimliklerini gizlemekte ve papo 184, junior 161, cay 161, stitch 171, barbara 62, TAKI 183 gibi takma isimler kullanmaktadırlar.

Dünyadaki gelişimini iletişim kanalları ile duyuran grafiti, Türkiye de 1980’lerde kendini göstermeye başlar. Özellikle İstanbul’da Tunç Dindaş (TURBO), 1984 yılında izlediği “Beat street” isimli belgeselden çok etkilenerek grafitiye adım atar ve şöyle der: “Önceleri Sirkeci, Halkalı, Haydarpaşa Garı’nda sunumlarını görmeye alıştığımız yazıcılar, şimdilerde Beyoğlu sokaklarını dönüşüme uğratmaktalar... Mega kenti eleştiren ve de tamamlayıcısı olan yeni bir sanat filizleniyor: "Sokak sanatı". (Güneş, 2008: <http://www.ebenzin.com>)

Türkiye’de grafiti uygulamaları kanunlarla izin verilmeyen yasaklar arasındadır. Bu sebepten ötürü, uzun yıllar Türkiye’de grafitinin gelişimi dünyadaki gelişime paralel olamamıştır. Ama bunun yanında grafiti yasal olarak izin alınan yerlerde yapıldığı gibi galerilerde boy göstermeye başlar. Türkiye’de 1990’lı yılların ortasında adından çok söz ettiren Cartel, Türkiye’de grafitinin gelişmesini ivmelendirmişti.

Türkiye’deki grafiti gruplarından; Blockfactory Grubun kurucusu COBI; “Ankara memur şehri, biz göçmen sıkıntısı yaşamadık, hissetmedik. Bizim tavrımız tepkiden çok sanat boyutuyla bakmamızdan kaynaklanıyor; sanatsal bir ifade kullanmayı hedefliyoruz. Şu anki sanat çevresine duyduğumuz tepkiden dolayı sokağa yapıyoruz. Biz istiyoruz ki, yaptığımız şeyi herkes görsün, herkes yorumda bulunabilsin. Herkesle etkileşime geçiyor. Çünkü onu sokağa çıkardığımız anda yaşamaya başlıyor. Bir anlamda, legal reklamlara illegal yollarla karşıt işler üretmeye çalışıyoruz. Sanatımızın kamu tarafından görülmesini istiyoruz... Bu yüzden sokaklara çıktık ve diğerleriyle karşılaştık, yani bizim gibi düşünenlerle.” (Tanglay, 2008: www.edebiyatankara.org)

Türk grafitisi; TURBO, S2K, DSK, DSS grupları, GAS, ARE, PARS, TAB, WYNE, RAİF, ÇİEN, MET, KMR, EKA 1 adlı yazıcılar olarak bilinirler.

GRAFİTİ ANALİZLERİ

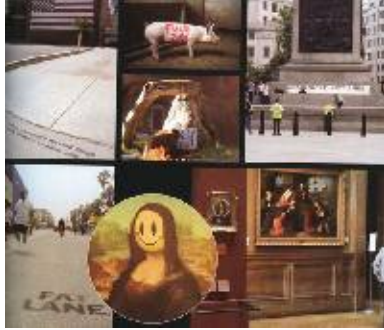

Resim:1

ilham verdiği yenilikçi karakterleri ile ekibe tam yeni bir yetenek vermiştir. Resim:1 (Ganz, 2004: 20)

3A Crew

Grafiti yazıcısı Ges, eski ekibe katılıp kısa sürede harekete geçtikten sonra 1995'te Amerika kökenli 3A'yı kurmaya karar verdi. Çekirdekten üye Kem5 ile 1997'den beri beraber çalıştılar ve birbirleri üzerinde açık bir artistik etki yaptılar. İki de, basit, tonu azaltılmış arka plan üzerinde karmaşık olmayan doldurmaları sıkça oluşturarak soyut bir çılgın stile sahip oldular. Tipografideki soyutlandırmanın getirmiş olduğu dinamizm renklerle desteklenir. Sıcak renklerin ön planda çıkarılır. Sanatçı stensil uygulaması ve ışık oyunları ile kompozisyonunu destekler. Diğer bir önemli 3A figürü olan Totem 2, Japon savaş sanatları, robotlar ve komedi kitaplarının

Banksy

Banksy İngiltere'nin en ünlü grafiti sanatçısı olmuştur. Bristol'de büyümüş ve 80'lerin kargaşasının sonunda şehrin uzun süre ayakta duran grafiti sahnesinde yer aldı. Kapitalizmin sorumsuzca üzerimize yağdırdığı satış ve promosyon mesajlarına aynı mecrayı kullanarak yanıt veriyor. Kamusal alanda yer alıp, reklamverenlere, büyük firmalara para karşılığı rezerve edilen ve aslında vatandaşın ortak mülkiyeti altında bulunması gereken duvarlar ve benzeri yüzeyleri, reklamcılar kadar kullanmayı ve savaşını burada sürdürmeyi kendisine hak görüyor. New York Modern Sanatlar Müzesi'ne (MoMA) yerleştirdiği, üzerinde Tesco etiketi bulunan kremalı domates çorbası konservesinin Warhol tarzı baskısı; Metropolitan Sanat Müzesi'ne koyduğu gaz maskesi takmış bir kadının küçük altın çerçeveli portrelerini müzelere bıraktığı tespit edilip acele hem 'Tate Britain' hem de 'Louvre'den kaldırılmıştır. Kendisini sanatçı değil aktivist olarak tanımlıyor. Antiemperyalist, antikapitalist, çevreci, antitotalitaryen, antimilitarist, özgürlükçü mesajlarını belirgin bir biçimde sunuyor izleyenlerine. (Çetin - Germen, 2008 <http://www.boyutpedia.com>) Protest Popart üslubunu stensil tekniği ile evrensel sayılabilecek bir karikatür dili kullanıyor gibi. Mesajlarını fazla entelektüel ya da fazla

bireysel hale getirerek kasten okunaksızlaştırıyor. İşlerinde

Resim:2 derin ve zor kavranan alt ya da üst katmanlar oluşturmuyor. Zor algılanan birisi olmak istemiyor çünkü. O, lirikleri, edimleri ve sanat eserlerinde, şaka yaptığını bize gösterirken bir yandan da politik tarafını belli etmeyi başarmıştır. Banksy ve arkadaşlarının sanatsal duruşu, sanatın hayatın gerçekleriyle olan içiçeliğini gösteriyor. Sanat denince akla anlamsız, hayattan kopuk sanat için sanat yapılan hayaller gelmiyor. Protest anti kapitalist sanat dünyadaki kötülöklere rağmen iyi giden bir şeyler de olduğunu hatırlatıyor. Resim:2 (Ganz, 2004: 139)

Daim

Alman sanatçı Daim, spreyci boyaya 1989'da başlamış ve 3D harfleri tamamen yeni bir seviyeye çıkarmıştır. Canlı resimleri için ilham, foto-realizm üzerine çalışmaları sırasında ve Salvador Dalí'nin sürrealistik çalışmaları ve Van Gogh'un ışık ve gölge üzerine oyunundan ona gelmiştir. İsviçre'de Lucerne'de iki yıl liberal sanatlar üzerine çalıştıktan sonra, kasabasına dönmüş ve Tasek, Stohead ve Daddy Cool gibi grafiti sanatçısı dostlarıyla 1999'da Getting-Up Stüdyo'yu

Resim:3

kurmuştur. Bugünlerde ise, tuvalere ve ortak fresklere konsantre olmaktadır. Resim:3 (Ganz, 2004:177-179)

Dan Witz

Dan Witz kariyerine 1970'lerin sonunda bir cadde sanatçısı olarak başladı ki, o zaman trenlerde yüklerce boyanabilir paneller vardı ve breakdansı caddelerde popülerdi. Belki de en çarpıcı projesi, 1979 mayısında yapmaya başladığı Hummingbirds

Resim:4

(sinek kuşu) idi. Sinek kuşunu, akrilik boya ve küçük fırçalarla, yüzey üzerine donuk bir boya tabakası vurarak çizgiler yumuşatılır, böylece izlenimci bir stilde örülür, tamamlayıcı renklerle ışığın parıltılarını vermekten çok hoşlanırdı. 2000 yılında parıldayan kuş resimleri serisine geri dönüş yaptı. Resim:4 (Ganz, 2004:120)

Legz

Legz, Paris'te ve metroda bütün etiketleri gördükten sonra grafitide karar kılmıştır. Fars ünlüsü Bando'dan etkilenir. Daha sonra, birçokları gibi çılgın sitili benimsemiş ve Spaghetties'i (arapsacı) yaratmıştır. Aynı zamanda Stak, Stone, RCFI ve Popay'dan gelen

Resim:5

farklı sitillerden etkilenmiştir. İlk Spaghettileri çılgın stilde yapılandırılan harflerdi ama daha sonra saf serbest stil objelere dönüştüler. Bu günlerde ise değişik dergiler için çalışır ve Outlines (Taslaklar) isimli bir kitap yayınlamıştır. Şu an grafitinin iki formunu denediğini söylemektedir. Bir yandan, çürümeye yüz tutmuş yerlerde çıplak duvarlara gümüş ve siyah spaghetti yapar, diğer yandan da, ekibi ile renkli freskoları spreyci boyayla yapar. Resim:5 (Ganz, 2004: 132-133)

Labrona

Labrona uzun bir zamandır çizip boyamasına rağmen, O'nu, Montreal'de bir daireyi paylaştıkları zaman bir artistik platform ile yük trenlerini kullanmaya başlamasına iten nedendi. O, kompozisyonlarının

Resim:6

bağımsız bir bölümü olarak var olan grafiti, yazım veya pas rengini kullanarak, realistik portreleri ve manzaraları ve trenin çevresi ve yapısı arasında bir bağlantı bulmaya çalışır. Bu sanatçı aynı zamanda resimlerinde duyguları, düşünceleri, endişeleri ve özlemi buluşturmayı amaçlar. Yağlı tebeşir tercih ettiği ortamdır fakat arka planı renklendirmeden önce daha çok bir sprey kutusu da kullanır. Resim:6 (Ganz, 2004: 70-71)

Mac

Mac, Meksikalıların nüfusun büyük bir oranını oluşturdukları Phoenix'tendir ki bu onun artistik gelişimine neyin etki ettiğini açıkça anlamamızı sağlar. O'nun renkli, realistik ve zaman zaman çokça kişisel ve dini resimleri, çeşitli faktörlerin kombinasyonundan ilham almıştır: onun kendi evi, annesi, Katolik Kilisesi, diğer sanatçılar ve

Resim: 7

karakterler ile portreler için tercihi. O diğer teknikleri

de denemesine rağmen, sprey-boyayı tercih eder. Resim:7 (Ganz, 2004: 72-73)

Resim: 8

Nysf Ekibi

İtalyan orijinli New York Syndrome Ailesi New York stilinde uzmanlaşmıştır. 2001'de çeşitli ekiplerden oluşturulmuş ve İtalya boyunca dağılmış bir arkadaş grubundan oluşmuştur. NYSF Ekibine dahil olan ilk üyeler New York modelini kullandılar ve teşvik ettiler. İlk üyeler Arcona2 adlı dergi yayınladılar, New York Stili hayranı olan ekip temel olarak ayrıntıcı ve kişisel üslupları belirgindi. Kişisel üsluptaki çalışmalarında; FX, GOD, TSD gibi ekiplerden ilham aldılar. 20 yıl önce bu yazıcılar hiç dergi, eser ya da sanat formları olmaksızın bir girişim yarattılar ve çok şaşırttılar. NY'nin birçok eski okul yazarları gerçek 'grafiti kralları' idi. Resim: 8 (Ganz, 2004: 250-251)

Won

Won, Münih grafiti sahnesinin ilk öncülerinden biridir. O'nun figürleri koyu ve fantastiktir ve Goya ve Michelangelo'nun tatlarından ilham almıştır. Won'a göre, yaratılarının kökeni, O'nu etkileyen bir 'suçlu virüs'te yatar. Bu güzel sıkılgan dünyadan kaynaklanır her şey, beynime

Resim:9

bir virüs bulaştırılır, tümünün içinde önce virüs zayıf ve yalnız, fakat o ben büyüdüğüm içi gücünü daha da artırıyor. Resim: 9 (Ganz, 2004: 312-312)

Tunç Dindaş

Tunç Dindaş, 1984 yılında izlediği “Beat street” isimli belgeselden çok etkilenecek şekilde graffitiye başlamış. 1997 yılında Bakırköy’de apartmanlarının önünde arkadaşlarıyla otururken kurdukları S2K Graffiti, yurtdışında üyeleri bulunan büyük bir ekibe dönüşmüş. Başlangıçta S2K’nin Almanya, İsviçre gibi ülkelerden de üyeleri varmış. Hedefinin legal graffitiyi yaygınlaştırmak ve detaylı, kalıcı işler çıkarmak olduğunu söyleyen Dindaş, burada ancak mesleği olan insanlar graffiti ya da street art’ı yapabiliyorlar çünkü yaşamlarını sürdürmek için para kazanabilecekleri bir işe ihtiyaçları var” diyor. Şu anda bir ajansta görsel reklam yönetmenliği yapan Dindaş’ın Bienal kapsamında Portekiz ve İstanbul’da birçok graffiti sergilenmiş. Graffiti sanatçıları, Tunç "Turbo" Dindaş - "S2K", WYNE - "S2K", Ari Alpert; Flypropaganda'nın ortak çalışması ile 9. Uluslararası İstanbul Bienali'nde Sanatçı Luca Frei'nin enstalasyonu oluşturulmuştur. Stilize edilmiş tipografinin ön planda olduğu çalışmalarında stensil tekniğine de yer vermiştir. Düz bir fon üzerine karmaşık olamayan tipografik stil kontur çizgileri ile ön plana çıkarılmıştır. Resim:10 (Akgürgen, 2008: <http://www.santralhaber.com>)

Resim:10

Sonuç

Geleneksel sanat anlayışının dışına çıkıp aykırı düşüncenin simgesi haline gelmiş olan Graffiti, modern sokak sanatı olup, üzerine uygulanan yüzeyin dokusunu da taşıması ile biyolojik bir varlık gibi algılanmaktadır. **B. Croce;** güzelliğin yerine anlatımı öne çıkarır. Sanat, sezginin ve anlatımın birliğidir. Bireysel ve teorik bir etkinliktir. Doğa, sanatçının yorumu ile güzel olabilir’ der... Graffiti tasarımlarının içeriği, politik mesajlar, toplumsal kaygılar, düşler, resimler, yazılarla varolma mücadelesini sanatsal bir alan içerisine sokarak, modern kent içerisinde bireysel iletişim kurma amacını güder. Bu kapsamda araştırılan graffiti örneklerinde; insanların hangi ülkeden olursa olsun kapitalizmin dayatmış olduğu dünya düzeninin tabii hayatını yaşayan insanlar için güç olduğunu, modern kentlerdeki sorunlarla anlaşılmaktadır. Amerika’da global sistemin bir göstergesi olan modern kentlerin sorunlarına karşı bir duruş olarak kendini gösteren graffiti, Türkiye’de daha özsel mesajları ve sanatsal kaygıları yansıtmaktadır. Graffiti sokak sanatçıları tarafından yapılırken artık sanat okullarından mezunlar tarafından da yapılmaktadır. Graffiti sanatçıların amacı; sanatlarının bir

parçası olmak ve bunu herkesle paylaşmaktır. Yani; iç seslerin göstergeler haline dönüşü ve paylaşımı...

KAYNAKÇA

Akgürgen, Ö. <http://www.santralhaber.com>, 13.12.2008,

<http://www.santralhaber.com/haber/202/>

Baudrilard, J. (2002), Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm, Çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul

Çetin, O.C – Germen, M. <http://www.boyutpedia.com>, 05.12.2008,

http://www.boyutpedia.com/default~ID~1622~aID~66992~link~mechulun_kerameti_banksy.html

Elçin, Y. <http://www.webhatti.com> , 20. 11. 2008,

<http://www.webhatti.com/genel-sohbet/29076-graffiti-suc-degil-sanattir.html>

Ganz, N. (2004), Graffiti World Street Art From Five Continents, Thames&Hudson, London-England

Güneş, S. www.mimarlarodasiankara.org, 25.11.2008,

www.mimarlarodasiankara.org/dosya/dosya6.pdf

Güneş, Ş. <http://ebenzin.blogspot.com> , 1.12.2008,

<http://ebenzin.blogspot.com/2008/07/sokak-sanat.html>

Güneş, Ş. <http://www.ebenzin.com>, 4.12.2008, <http://www.ebenzin.com/sayi1/2.asp>

Lorri, N. (1999), Reflections ‘Graffiti Taught Me Evrything I Know Abut Space’: Urban Fronts and Borders,” Antipode Vol. 31 (1), England

Manco, T. (2006), Stencil Graffiti, Thames&Hudson, London-England

Öncü, A. - Weyland, P. (2005), Mekan, Kültür, İktidar, Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler, İletişim Yayınları, İstanbul

Soycan, C. <http://celalsoycan.blogspot.com>, 2 . 12. 2008,

<http://celalsoycan.blogspot.com/2008/05/gecenin-dili-grafiti-den-iire-bir-kaz.html>

Tanglay, Ö. www.edebiyatankara.org, 12.12.2008,

www.edebiyatankara.org/yazilar/ozgun/marjinalsokak.pdf

Weber, M. (2003), Şehir Modern Kentin Oluşumu, Çev. Musa Ceylan, Bakış Yayınlar, İstanbul

Wikipedi, <http://tr.wikipedia.org>, 22.11.2008, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Graffiti>

Yörük, T. (2006), Şehir Sosyolojisinin ve İnsan ekolojisinin Teorik Temelleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

YAYINLANDIĐI KAYNAK;

Candemir, Tülin, “Kent İletişimde Sanatsal Bir Aykırılık: Grafiti”, I. Sanat ve Tasarım Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, s.387- 396, 22-24 Aralık, İstanbul, 2008